

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

Continet Tractatum Serie Vigesimo-Octavo De Matrimoniis, &
Sponsalibus, cum Indicibus necessariis

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

Qualiter ob fortunarum defectum, aliasve causas superuenientes
soluantur sponsalia. Pun. 28.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76659](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76659)

4. Solum est difficultas, An si sponsa tempore sponsalium pulcherrima extiterit, & postmodum notabiliter fuerit deformis, possit sponsus ob eam deformitatem ab sponsalibus rescindi? Negant Couaruu. 4. decret. 1. part. c. 5. initio. n. 6. Alexand. Carrer. lib. 1. de sponsal. cap. 1. §. in fine. Matien. lib. 5. recapit. 1. Rub. Gloss. 1. num. 47. Ludouic. Lopez 2. part. instruct. de matr. cap. 38. Gutier. de matr. cap. 32. num. vlt. Ducuntur, quia Textus in dicto cap. quemadmodum loquitur de deformitate pronouente ex mutatione membrorum, veluti amissione oculorum, nasi, aurium, &c. non in deformitate longè inferiori, quæ solum pulchritudini aduersatur, vt colligitur ex illis verbis, *vel quidquid ei turpis euenierit*, tacite indicans deformitatem, quæ sponsalia dissoluere deberet maiorem eam deformitatem expressa esse debere. Quod apertius explicat dicta lex regia 8. ibi: [ole auinicle otra cosa mas defa- gulsada, que algunas destas sobredichas.] alius vt inquit Gutier. ex solis febribus ordinariis, & debilitate facie, & corporis absque alia grauitate nociua morbi sponsalia dissolui possent, quod videtur absurdum, & contra mentem Pontificis in dicto cap. quemadmodum. Et confirmatur, nam deformitas, quæ in prædicto c. sponsalia dissoluit communis est tam feminæ, quam viro, at defectus pulchritudinis in viro non præbet feminæ sufficientem causam sponsalia dissol- uendi. Ergo neque defectus pulchritudinis in femina eam causam viro præbere debet. Neque obstat, quod Innocent. in dicto cap. quemadmodum n. 3. & ibi, Hostiens. verbo professio explicantes prædictum Textum dixerint dissolui sponsalia, quando superuenit notabilis deformitas, quia non manent res in eodem statu, cum non sit feminæ, apta facere id propter quod dicitur, scilicet tollere viro occasionem fornicandi, quia ad eam tam deformem accedere non valet; non inquam obstat, quia intelligendum est de deformitate ibi ex- pressa, simili, vel maiori, non de deformitate longè infe- rioris, qualis est pulchritudinis defectus, cum passim viro ad feminas non pulchras accedant, relicta pulchritudine coniuge.

5. Nihilominus verius existimo ob prædictam causam notabilis deformitatis dissolui posse sponsalia ab alia causa, quæ quod docuit Sanch. alius relatis. disp. 57. num. 4. Basil. Ponce lib. 12. c. 17. num. 5. Coninch. dub. 8. num. 66. Ratio desumitur ex eo quod res sint notabiliter mutata, neque præfati possit præter intentionem ad hanc causam ita difficil- lem extensam fuisse. Quippe sponsus; qui post sponsalia contracta notabiliter deformis effectus est, alteri placere non potest, non igitur aptus erit tollere ab eo occasionem fornicandi. Neque obstat viros relicta coniuge pulchra, cum de- formi fornicari, quia id est per accidens; per se tamen mu- lier pulchra amorem conciliat, deformis auerit. Quæ autem sit deformitas notabilis arbitrio Iudicis decidendum est, non sponsi ob periculum errandi, neque enim quilibet defectus pulchritudinis censendus est notabilis, alius passim spon- salia dissoluerentur: sed illa tantum, qui quemlibet hominem præteritatem eius generis, & conditionis à matrimonio con- trahendo absterget.

6. Ex his soluuntur fundamenta opposita. Fateor in dicto cap. quemadmodum solum deformitatem ex defectu mem- brorum; illaque maiorem exprimi; at in ratione decidendi etiam inferiorem deformitatem contineri, si talis sit, vt ob eam deformis notabiliter alteri displiceat, & prudenter in- fuisse exitus ex matrimonio contracto timeantur. Ad confir- mationem nego ob deformitatem sponsi non posse sponsam rescindi, potest vtrique, vt bene notauit Coninch. d. disp. 23. dub. 8. num. 66. sed sponsi deformitas, quæ causam rescindi præbet maior esse debet, ea scilicet quæ horrorem causet.

7. Ex parte animi solui sponsalia ob eius deformitatem docent fere omnes Doctores, quippe animus corpore præ- stantior est, ideoque illius deformitas validiorem causam præbet sponsalibus dissoluendis. Quapropter si alicuius grauis delicti aliquis ex sponsi infametur, innocens rescindi potest, vt certissimum tradidit Anton. Cuchus, lib. 5. instr. in orat. 10. n. 63. Sanch. disp. 57. n. 2. Gutier. c. 32. n. 3. quia est grauis mutatio, quæ in contrahendo matrimonio quemlibet prudentem auerteret. Secundo sponsalia soluuntur, si ebrietas, contumacia, aliòve simili vicio reperitur sponsus de- ditus. Tum quia probrosum est illum ducere. Tum quia in- fuit exitus ex tali matrimonio timeri possunt, vt bene nota- uit Coninch. d. disp. 23. dub. 8. num. 67. Sanch. disp. 63. in fine. Basil. Ponce lib. 12. c. 17. n. 6. Tertio ob morum asperitatem, vel ob facitiam denuò cognitam, poterit altera pars rescindi, vel ob facitiam denuò cognitam, poterit altera pars rescindi. Si enim hæc causa sufficiens est ad diuorium, c. ad litem de rescript. spon. à fortiori sufficiat ad sponsalia dissoluenda, si- cut tradit Abbas in c. veniens. Qui clericus, vel videntes, n. 2. & ibi Alexand. de Neuo. n. 2. Sanch. plures referens disp. 58. n. 2. Gutier. c. 33. n. 1. Coninch. disp. 23. dub. 8. num. 67. Neque obstat Textus in cap. veniens, vbi mulier ab sponsalibus rescinditur, quod audierat plura de sponsi seueritate, censetur scdm velle, quia non est censenda fidem violasse, eo quod ob seueritatem sponsi ab sponsalibus recesserit, sed quia recessit abque sufficienti notitia illius seueritatis, fuit enim vana

Err. de Castro. Sum. Mor. Part. V.

in credendo, vt aduertit Glossa ibi verbo, seueritate. Et Abbas. n. 2. Sanch. & Coninch. loc. allegatis. Quarto ob graues inimi- citias ortas inter sponsos dissoluantur sponsalia ex parte vtriusque, quia vtrique executio sponsalium facta est notabi- liter durior, & ex tali matrimonio infelix exitus timeri po- test, sicut dicitur in c. 2. requisitum de sponsalibus, & tradit plures referens Sanch. dicta disp. 58. n. 3. Gutier. c. 33. n. 2. Quinto si alterius partis parentes obtinere contradixerint, ex qua contradictione timeri merito possit discordia grauis inter pa- rentes, seu consanguineos sponsorum, & à fortiori inter ip- sos sponsos, vtrique ab sponsalibus soluitur, quia in eo cucu- tu vtrique durus est contractus, & graui periculo expositus mali exitus, vt bene notauit Nauarr. c. 16. n. 18. in fine. Coninch. disp. 23. dub. 8. n. 68. Paul. Layman. lib. 5. sum. tract. 10. c. 1. p. c. 2. n. 18. Cautè tamen in hac caula procedendum est: sapè enim, vt bene inquit Sanch. lib. 1. disp. 14. n. 3. circa finem, variæ mi- næ iactantur, retrorsèque opponuntur, & discordiarum pe- ricula intentantur, quæ tamen experientia teste, vbi deferbitur ille impetus, & matrimonium celebratur, in nihilum recidunt, facileque animi conciliantur, & sedatur omnis tempestas.

PUNCTVM XXVIII.

Qualiter ob fortunatum defectum, aliãve causas su- peruenientes soluuntur sponsalia?

1. Ob defectum dotis promissa soluuntur sponsalia ex altera parte.
2. Si dos promissa non est, plures censent non dissolui ob superuenientem sponsa paupertatem.
3. Verius est oppositum.
4. Si vtrique in paupertatem deueniat, vtrique datur sufficiens dissolutionis causa.
5. Ob superuenientem diuitiarum copiam nec cogitatum ab al- tero contrahente, non de obligatur promissa stare.
6. Causa, qua sponsalium executionem reddit notabiliter diffi- ciliorem sufficiens est ad ea dissoluenda.
7. Procedit, etiam si prædicta causa superueniat, postquam alius fuit in mora.

1. ET quidem ob defectum dotis promissa sponsalia dis- solui ex altera parte docet communis sententia aduer- sus Bald. in quemadmodum, n. 8. de iurcirando, & Alexand. de Neuo n. 16. eo quod dotis promissa est conditio, sub qua sponsalia celebrantur, ac proinde deficiente conditione etiam citra culpam obligatio sponsaliorum cessat: sic Couaruu. 4. decret. 1. p. c. 5. initio. n. 4. Menoch. lib. 2. de arbitrar. casu 45. §. n. 6. Sanch. disp. 59. n. 2. Gutier. c. 33. n. 3. Paul. Laym. lib. 5. sum. tract. 10. c. 2. n. 18. Coninch. disp. 23. dub. 8. n. 70. & habetur c. de illis 3. de contr. appost.

2. Quod si dos promissa non est, multi Doctores, quos plena manu referunt Sanch. dicta disp. 59. n. 3. Gutier. d. c. 33. n. 3. censent sponsalia non dissolui ob superuenientem spon- sa paupertatem. Mouentur, quia non est censenda mulier nubens omnia sua bona in dotem offerre, nisi id exprimat, vti aliis relatis docet Couart. 4. decret. 1. p. c. 5. initio. n. 5. Mascard. de probat. lib. 1. c. 57. n. 2. Barboza in Rub. ff. soluto matr. 4. p. n. 3. Ergo promittens matrimonium sponsæ diuiti dote non promissa illi obligatur; ac si nulla bona haberet. Si enim sub conditione bonorum, quæ de presenti habet, vellet obliga- tionem sponsaliorum intelligi, cur id non expressit, & cur non postularit illa bona in dotem constitui?

3. Sed verius est in prædicto euentu sponsalia dissolui, vti docuit Abbas in dicto cap. quemadmodum, n. 10. de iurcir- ando. Syluest. verb. sponsalia. q. 10. casu 9. Nauarr. c. 22. n. 27. Anton. Cuchus lib. 5. instr. maiorat. tit. 10. n. 71. Hentiqu. lib. 1. c. 14. n. 6. Sanch. lib. 1. disp. 59. n. 4. Gutier. c. 33. n. 4. Paul. Lay- man. lib. 5. sum. tract. 10. c. 2. n. 18. Coninch. disp. 23. dub. 8. n. 69. Basil. Ponce lib. 12. c. 17. n. 6. Moueor, quia satis receptum est mulierem nubentem omnia bona sua in dotem promitte- re, tamen id non exprimat, vt aduersus Doctores n. procedenti- relatos docet Bart. in repetit. leg. si constante. n. 78. ff. soluto ma- trim. Aliis, vt Antonio Gomez, leg. 50. Tauar. n. 17. de quo Me- noch. lib. 3. præsumpt. 6. per totam. Et iure Castellæ id videtur certum ex lib. 4. compilat. tit. 46. initio. Sed esto id verum non sit; negari tamen non potest grauem esse mutationem, quæ si à principio esset, quemlibet prudentem à matrimonio con- trahendo auerteret. Etenim in promissione matrimonij ma- ximè attenditur patrimonium contrahentis, an amplum sit, an exiguum, vt onera matrimonij sustentari possint? Quare illa promissio matrimonij subintelligitur sub illo diuitiarum statu, vnde si ab illo cadit, obligatio cessat.

4. Ex qua doctrina infert rectè Seraphin. decis. 1258. n. 1. & Riccius decis. 232. Basil. Ponce c. 17. n. 8. timorem iustum, & probabilem exheredationis, esse sufficientem causam sponsalia dissoluendi, quia est timor cadendi ab statu tem- pore sponsaliorum habito. Quod si vtrique in paupertatem deueniat, vtrique datur sufficiens dissolutionis causa, minus

E. cauit

enim apti sunt ad onera matrimonij sustinenda, neque in hac parte est compensationi locus, vt bene notauit Rebell. lib. 4. de oblig. iustit. g. 8. sect. 8. num. 70. Basili. Ponce, lib. 1. c. 17. num. 8.

1. At si tempore sponsalium ingens diuitiarum copia vni ex sponsis eueniat, quam tamen à principio non cogitauit, altero sponso in eodem statu manente, et si alicui videri posset deobligatum esse ab sponsalibus, eo quod earum executio illi fiat notabiliter durior, & quam à principio non præstaret, si se ita diuitem videret. At longè verius censetur, & ferè certum obligatum esse promissis stare, quia pars qua cum contrahit non est deterior facta. Ergo nullum præstat resiliendi fundamentum. Ergo non debet suo iure priuari ob diuitias alteri parti superuenientes. Atque ita docent Sanch. *dub. 1. disp. 59. in fine. num. 7.* Gutierr. *cap. 33. n. 4.* Coninch. *disp. 23. dub. 8. n. 69.* Neque obest, quod executio sponsalium illi durior fiat, quia non fit durior per se, sed ex eo quod impediatur ab aliis sponsalibus deterioribus contrahendis, aliàs quoties sponsalia deteriora offeruntur, possent minus deteriora soluis quod non est dicendum.

6. Supradicta causa sunt, quæ in sponsalium dissolutione præcipuè occurrere possunt. Sed quia enumerari sigillatim omnes, est ferè impossibile; ideo Doctores regulam generalem ita vult dicentes, quoties contractus sponsalibus superuenit aliqua causa, quæ eorum executionem notabiliter reddit difficiliorem, quæque si à principio existeret quemlibet alium eiusdem conditionis, à contrahendis præcedenter auerteret, cessat eorum obligatio ex parte illius, cui contractus redditus est difficilior, eo quod à principio factus fuerit sub ea conditione, *ne res notab. inter mutentur* iuxta Textum in dicto *c. quemadmodum de iura. iurando.* Sic Nauarr. *c. 22. n. 27. & lib. 4. cons. 34.* aliàs *9. de sponsalib.* Sanch. *lib. 1. disp. 62. n. 3.* Gutierr. *c. 33. n. 6.* Basili. Ponce, *c. 17. n. 2.* Coninch. *disp. 23. dub. 8. in princ.* Paul. Layman. *lib. 5. sum. tract. 1. o. c. 2. n. 18.* & alij plures apud ipsos.

7. Quod procedit, tamen illa noua causa superueniat, postquam alius fuit in mora implendi sponsalia, quia prædicta mora est inducens obligationem satisfaciendi damnis ex illa sequutis, alteri comparti non tollit efficaciam causæ dissolutionis sponsalium superuenientis, vt bene notauit Sanch. *d. disp. 62. n. 5.* Gutierr. *c. 33. num. 8.*

PUNCTVM XXIX:

An si prædictæ causæ præcesserint sponsalia, & ignorentur, sponsalia dissoluant, ac si postmodum superuenissent?

- 1 Affirmatiuè respondendum est.
- 2 Procedit quando ignorantia causæ dedit causam contrahendi.
- 3 Procedit et si sponsalia fuerint iurata. Et satisfit obiectioni.
- 4 Ob fornicationem sponsa, quam esse virginem existimabas, potes ab sponsalibus etiam iuratis resiliere.
- 5 Esse viduam, quam putas virginem alicui videbitur, non esse sufficientem causam dissoluedi.
- 6 Sed probabilis est oppositum.
- 7 Fornicatio sponsæ præcedens non dat sponsæ sufficientem causam dissolutionis.
- 8 Excipe, nisi cum pluribus esset fornicatus.
- 9 Deinde si ex fornicatione prolem haberet.
- 10 Prædicta causa ignorata reddit contractum non ipso iure nullum, sed irritandum.
- 11 Conscius causæ sufficientis ad dissolueda sponsalia censetur irritum resiliendi ad eedem, si coniugem cognoscit.

1. Notanter dixi, si prædicta causæ sponsalium dissolutione ignorentur, nam si illis cognitis sponsalia contrahantur, omnes Doctores firmiter nullam superesse facultatem resiliendi; quia iam liberè consensisti, quo consensu postro ius alteri parti est questum, quo priuari non debet. At aliqua ex prædictis causis ignorata, poteris illa cognita ab sponsalibus resiliere, vt ex communi sententia aduersus Paludan. *m. 4. d. 17. q. 1. art. 3. n. 3.* & Supplement. Gab. *eodem d. g. 2. art. 3.* docent Henriq. *lib. 1. c. 14. num. 6.* Thom. Sanchez, *lib. 1. disp. 63. n. 2.* Gutierr. *cap. 34. de matr. num. 2.* Coninch. *disp. 23. dub. 8. n. 57.* & *dub. 9. n. 71.* Paul. Laym. *lib. 5. sum. tr. 1. o. c. 2. n. 18.* Basili. Ponce *lib. 12. de sponsal. c. 18. à n. 1.* Ratio est manifesta, quia comparatione tui res notabiliter mutantur, siquidem de nouo apparet vitium; quo tunc contrahens vilior est, quam à principio existimasti. Etenim illud vitium comparatione tui tunc apponitur, quando tibi manifestatur, quia tunc est censenda res fieri, quando innotescit. *Argum. c. pastoralis de exceptionib. sicut è contrà tunc censetur non esse, quando non apparet. leg. in lege. ff. de contrahenda empr.* Et præterea in generali, simpliciter obligatione non censetur comprehensa quæ cogitata ab obligatione præcedenter auerteret, leg.

obligatione generali. 6. ff. de pignori. & leg. 1. Cod. qua. res pignori obligari possunt. lege si libertus, de oper. libert. cap. conueniens de iureiurando.

2. Hæc tamen procedunt, quando ignorantia causæ dedit causam contrahendi: secus quando ita affectus es illes, vt esto prædictam causam cognosceres, adhuc contraheres (quod nunquam est præsumendum, nisi expresseris) quia in eo casu non est facta vlla mutatio comparatione tui consensu, quæ à contrahendo auerteret, vt docuit Sanch. *lib. 1. disp. 63. num. 2.* Basili. Ponce, *lib. 12. de sponsal. cap. 18. n. 4.* Coninch. *disp. 23. dub. 7. num. 60.* Posita autem sufficienti causa ad sponsalia dissolueda, & non aliter, standum est assertioni cuiusque, se minimè consenturum, si eam feiret; quia de eius voluntate non alter quam eius testimonio constare potest, vt alius relatis docuit Sanch. *disp. 62. in fine, numero 6.* Gutierr. *c. 33. num. 9.*

3. Deinde procedunt supradicta et si sponsalia fuerint iurata, quia vt sæpè dictum est, iuramentum sequitur naturam actus, cui adhaeret, sicut in præfati tractat alios referens Sanch. *d. sp. 62. n. 4.* & *disp. 64. n. 7.* Gutierr. *c. 33. num. 7.* Coninch. *disp. 23. dub. 7. num. 61.*

Neque his obstat Textus in *c. quemadmodum*, ubi deciditur ob fornicationem præcedentem sponsalia non posse dissolui, quia vt explicat ibi Glossa, & Anton. & communiter Doctores intelligitur de fornicatione præcedenti nota, secus ignorata.

4. Hinc fit ob fornicationem sponsa, quam virginem esse existimabas te posse ab sponsalibus etiam iuratis resiliere ob rationem factam notabilis mutationis, & quia bigamus fieres, vnde dissoluto coniugio non posses absque dispensatione ad ordines promoueri, quod est graue onus. Atque ita cum communi docet Sanch. *lib. 1. disp. 64. n. 3.* Gutierr. *c. 34. n. 3.* Basili. Ponce, *lib. 12. c. 18. n. 2.* Coninch. *disp. 23. dub. 7. num. 57.* Quam doctrinam merito prædicti Doctores extendunt contra alios ad fornicationem viduæ. Quia negari non potest probrosum esse viro viduam in honestam ducere, quo à principio cogito ab sponsalibus abstinuisse.

5. An vero esse viduam quam reputati virginem sit sufficiens causa dissoluedi sponsalia difficultate non caret ob ea quæ adducit Coninch. *disp. 23. dub. 7. n. 58.* Nam esto illo matrimonio bigamus fias, non videtur hoc multum resem, cum contrahens matrimonium nihil minus cogitet quam ad ordines promoueri: præcipuè cum ob defectum doctrinæ, & ob alias causas sæpè irregularis existas. Et præterea quia illius qualitatis ignorantia probabilis esse non potest, sed statu sponsæ inquisitionem fecisti, ad quam faciendam viduæ obligatus. Ob quas rationes censet Coninch. *loc. citato* te non posse ab sponsalibus resiliere, nisi fortè habitum clericalem gestares, & privilegio clericali priuandus elices, vel si illa tanquam virginem se tibi vendidisset.

6. Sed probabilis censetur cum Sanch. *disp. 63. n. 7.* Gutierr. *c. 34. n. 4.* Basili. *lib. 12. c. 18. n. 2.* in quolibet euentu te posse resiliere, eo præcipuè quia in communi hominum estimatione vidua censetur inferioris conditionis, quam virgo ad matrimonium contrahendum, minisque virum decet. Ergo est facta comparatione tui notabilis mutatio. Neque obest quod obligatus fueris inquisitionem facere de sponsæ statu; si de facto non feceris ob aliquam probabilem rationem, nempè quia ipsa non gestabat vidualem habitum, nam tunc censendus non es eius qualitatem contrahendo approbasse.

7. Sponsi vero fornicationem præcedentem ignorant præstare sponsa ius resiliendi indicauit Nauarr. *c. 22. n. 27.* eo quod hæc subsequens ius resiliendi præstat, ergo præstare debet, esto præcedat ob rationes in principio factas. Sed omnino tenendum est oppositum cum Sanch. *disp. 63. n. 9.* Gutierr. *c. 34. n. 7.* Coninch. *disp. 23. dub. 7. n. 62.* Basili. Ponce, *lib. 12. c. 18. n. 2.* Ratio est quia fornicatio sponsi præcedens sponsalia non habet eam qualitatem, ob quam subsequens dirimit. Quippe ea dirimit eo tantum, quia fidem datam violat, & suspectum reddit de futuri tori violatione, quæ tamen in fornicatione præcedenti non procedunt. Secus verò est in fornicatione sponsæ, quæ non solum ob fidem violatam, & suspicionem violandi torum sponsalia dissolui facit, sed quia ipsa fornicatione vilior, & contemptibilior facta est, quod tamen in fornicatione sponsi non procedit. Non enim ob hoc delictum minoris estimationis fit, neque vllam notam incurrit femina, eo quod nubat viro qui aliam cognouit.

8. Excipe tamen, nisi vir cum pluribus fornicatus esset ita vt censetur maximè huic vitio deditus, quod antea sponsa ignorabat, quia eo casu probrosum femine est illud ducere, & merito timere potest contracto matrimonio similia patrarum: sic notauit Sanch. *d. disp. 63. num. 9.* & *10.* Gutierr. *c. 34. n. 7.* Coninch. *disp. 23. dub. 7. n. 62.* Basili. Ponce, *cap. 18. num. 2.*

9. Secundo excipe, nisi ex fornicatione prolem haberet, quia redditur matrimonium difficilium, tum ob obligationem ei alimenta præstandi, tum quia causa dissolutionem esse solet.